

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТА
КАТЕДРА „ПРЕДУЧИЛИЩНА И МЕДИЙНА ПЕДАГОГИКА“**

Живко Георгиев Рачев

„Практически аспекти на медийната грамотност“

АВТОРЕФЕРАТ

За присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
Професионално направление 1.2 Педагогика (Медийна педагогика)

Научен ръководител:
проф. дн Данаил Данов

**София
2023**

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на заседание на катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“, проведено на 27.06.2023 год.

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, приложения и библиография. Съдържа 190 страници, от които 23 представляват бележки и литература. Библиографията включва 201 заглавия на статии и книги, от които 102 са на български език, 29 са на руски и 60-на английски език.

Публичната защита на дисертацията ще се състои на г. в зала №2 на ФНОИ, СУ „Св. Кл. Охридски“

Дисертационния труд има следното съдържание:

Увод.....с. 4

Глава първа.

Медийното образование в контекста на връзката на педагогиката и медиите.....с. 13

1. **МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ – АСПЕКТИ В ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ**..... с. 13
2. **ДИГИТАЛНАТА ГРАМОТНОСТ ЗА РЕШАВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОБЛЕМИ**.....с. 27
3. **ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ ПРИ ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ**.....с. 40

Глава втора.

Параметри на изследването – изследователски моделс. 52

1. **МЕДИЙНО ОБРАЗОВАНИЕ, МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ – ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МОДЕЛ**с. 52
2. **КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ, МОДЕЛИ НА ПРЕПОДАВАНЕ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ**.....с. 62

Глава трета.

Анализ на ефективното формиране на медийната грамотност сред субектите на медийното образование.....с. 112

1. **МЕДИЙНАТА ГРАМОТНОСТ В УСЛУГА НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ**.....с. 112

2. СТРАТЕГИИ ЗА МЕДИЙНО ОБРАЗОВАНИЕ.....с. 137

Заключение: изводи и препоръкис. 164

Научни приноси.....с. 168

Използвана литература и бележки.....с. 171

В дисертационния труд се прави анализ на поведението на обществото в условия на криза и социална дистанцираност и засиленото влияние на медиите. Представят се данни за нивото на подготовка на учители, ученици и родители свързани с медийната и информационна грамотност. Измерва се степента на принудително придобитата медийна грамотност в условия на криза. Сравняват се моделите и методите на дистанционно и медийно обучение в границите на Европейският Съюз и основно между Република България и Република Франция. В заключение се дават примери за връзки на медиите и медийната грамотност при липса на социална среда и жива комуникация при децата и учениците или в условията на пандемия т.е. **COVID 19**.

Настоящият дисертационен труд има за цел да се концентрира върху всички комуникационни процеси и връзки между тях, които медиите осъществяват всекидневно с разнородна подрастваща публика. Отговаря на редица въпроси свързани главно с познанията на реципиентите за медиите, за да може образователния процес да протече съобразно съвременните изисквания на обществото, разкриване на особеностите на

реализирането на медийната грамотност. По този начин медийната грамотност ще съдейства на взаимодействието между медиите и реципиентите – децата, учениците, учителите и родителите. Насока на този анализ, не само според мен, е да се обхванат водещите функции на медиите по отношение на информиране, развлечение и образование. Въпреки преобладаването през 2020 година на дистанционното и електронно обучение в условията на пандемията **COVID 19**, определено считам, че е необходимо да поставим основен фокус върху третата и сякаш най-често пренебрегвана у нас функция на масмедиаите, тази свързана с образованието. Ето защо, считаме, че комуникация, осъществяваща се в интернет – всички възможни, блогове и т.н. – въздействат върху интеракцията между членовете на различните социални групи. Нещо повече, в редица страни тези технологии съставляват градивен елемент от цялостната система на обучение и образование. По този начин, за определението „медийна грамотност” е важно да се каже, че е пряко свързано с редица изследвания още от средата на предходния век. Така на преден план излиза термина „медиаобразование”, отнасящо се отначало само електронните масови комуникации – радио, телевизия и кино.

„Медийната грамотност е тема, която набира скорост в системата Европейски регулации и правене на политики. От Европейската комисия, например, се изисква да представи официален доклад - за първи път - на нивата на образование във

всички държави от Европейския съюз (ЕС) в края на 2011 г. Този доклад, бе предвиден в член 33 от Директивата за аудиовизуалните медийни услуги и очакван с голямо нетърпение и от тази гледна точка да се видят *различните теоретични подходи към медийното образование, представяне на законови определения и параметри на европейските правни инструменти, които служат за основа на инициативите на медийното образование.*“ (IRIS plus 2011-3, L'éducation aux médias, I Observatoire européen de l'audiovisuel, SBN 978-92-871-7117-7, Strasbourg – France.)

Медийното образование се основава на набор от фундаментални принципи:

1. Медиите конструират реалността. Медийните продукции са продукт на решения, избор, интерес, финансови, технически и човешки непредвидени обстоятелства. Следователно, деконструкцията на медийно съдържание прави възможно актуализирането на използваните процеси и погледнато критично към съдържанието, то е представено като автентично . Представителства, текущите дела, групите и колективните проблеми засягат нашите възприятия, нашите нагласи и нашето възприемане на реалността.

2. Потребителите договарят значението на медийните продукции с продуцентите. Там значението на медийно съобщение никога не е предписано, затворено; тя излиза от

срещата между автор, който кодира съобщение чрез средство за комуникация, и читател, който декодира този текст според неговите ценности, неговите мрежи за анализ и неговото пътуване.

3. Медиите предават ценности и идеологии. Те представят визии за света, предлагат морални модели и маркират нормалното/ненормалното, „справедливото/несправедливото, желателното/ нежелателно. Това е артикулирано по-специално в представянето на отношенията между половете на екрана; представяне на женственост, мъжественост, сексуалност, както и поведение представено като нормално.

4. Медиите имат бизнес последици. Те са част от индустрията за развлечение, реклама, маркетинг и продажби; създаденото съдържание е резултат от бизнес съображения.

5. Медийното съдържание има социални и политически последици. Те влияят на изборните процеси, начините, по които разбираме и осмисляме сложни въпроси, както и ролите и отговорностите на различните участници.

6. Ефектите, произведени от медийните съобщения върху техните получатели, са също толкова важни към съдържанието, което предават, колкото и форматите, които използват. По този начин, информацията ще бъде получена по различен начин и ще има различно въздействие в зависимост от това дали е излъчена по телевизията, или написана на хартия.

7. Всяка медия има своя собствена естетическа форма, която може да оценява себе си. Фотографията, киното, видеоигрите са едновременно средства за комуникация и начин на изразяване с естетически и артистични качества.

Според Landry & Letellier, има шест категории умения обикновено насочени към медийното образование, т.е. медийното образование активира педагогически подходи, които насърчават обучаемите за съответно отношение към медиите:

1. Да може да работи с компютър, с интернет и различни програми.

Ниво на компетентност/умение на използване на медийните технологии.

2. Да можем да търсим информация, да я оценим, обработим и използваме.

Информационни умения.

3. Да можем да се изразяваме с помощта на медийните и електронни инструменти.

Експресивни и артистични умения.

4. Да знаем как да се държим етично и отговорно в дигиталните мрежи.

Поведенчески компетентности / умения.

5. Да можем да гледаме критично на медийната информация и публикации.

Оценъчни и естетични умения.

6. Да можем да самооценяваме ценностите и начина по който получаваме и третираме информацията.

Умение за самонаблюдение.

Ето защо ще разгледаме медийната грамотност в услуга на училището в следните точки:

1. Поставяне на училището в основата на програмата за цифрови технологии и медийна грамотност при институции свързани с образованието;
2. Преподаването в училище в дигиталния 21-ви век;
3. Стимулиране и укрепване, професионалното развитие на учителите.

Бихме могли тук да се опрем на факта, че е необходимо учениците да бъдат поставяни като своеобразен център на образованието, както твърди в лекция "Образование, чрез което детският свят да бъде по-добър" М. Пренски. За него е особено важно да се използва всичко онова, което е с развит потенциал и опит, а не стари знания от минало време.(конференция София,2017 г.)

„Така националното образование днес предоставя много голям брой данни, свързани с училищния живот, оценки и резултати на учениците, работата и задълженията, които те изпълняват. По този начин голямо разнообразие от лични цифрови

и дигитални данни се събират, съхраняват и обработват от множество участници (училища и обучителни центрове, академични служби, местни власти, частни партньори, предоставящи образователни ресурси и цифрови услуги). Общуването в детска и училищна възраст е определен като процес между субекти. Следователно се съдейства за поставяне на началото на изграждането на медийната грамотност, именно в този период, когато детската личност получава многообразно информационно влияние. Наложено е становището, че масовите комуникации стимулират любопитството и интересите на реципиентите в детска възраст, а медийната информация и електронни средства, развиват сред децата и учениците от предучилищна възраст и първи клас основните компоненти на медийната грамотност. Въпреки нарастващата чувствителност на темата, като пример, доклад на Министерството на образованието във Франция, посветен на цифровите и дигитални лични данни, показва, че участниците в образователната общност често не знаят за възможността за повторното им използване, което може да бъде направено от техните дигитални дейности. Разпространението на дигитално оборудване и ресурси, като например разработването на експерименти, използващи потенциала на цифровите технологии, засилва необходимостта от ясна и споделена рамка на доверие между цялата образователна общност. „Всички изследвания и експерименти, които в момента се провеждат в сектора на дигиталното образование и медийна грамотност, а и преди в

условията на пандемията **COVID 19**, акцентират върху педагогическите знания, предлагани от събирането и анализа на училищните данни:

А. преди всичко като полза на ученика, да може да има персонализирана учебна среда, която да му позволи да направи равносметка на силните си страни и нужди, да получи достъп до разнообразни педагогически ресурси, да има предложения за дейности или ресурси, съответстващи на желанията му за напредък и перспектива;

Б. учител, който насочен от нормативните и педагогически дейности, има възможност да съдейства в този момент за педагогическа диференциацията от педагогическа гледна точка, благодарение на засилените познания за предпочитанията и нужди на всеки от своите ученици;

В. изследователи в областта на образователната система търсещи връзката на медийната грамотност с медийното образование по посока практическите аспекти;

Г. ролята на управление на образователните институции, за рефлексия на медийната грамотност с медийното образование.“ (Rachev, Z., Social Isolation - a Prerequisite for Forced and Intensive Development of Media Literacy and Digital Education of Society , In: Postmodernism Problems, Issue ,Vol 11, No 1, 2021).

„Проучването ни обхваща анализ на определени образователни системи в страните от ЕС, основно Франция и

България, по посока главно на следните аспекти, които се представят като цели в дисертационния труд:

1. Училищни проблеми и дигитализация.
2. Професионалното развитие на учителите.
3. Използване в преподаването на дигиталните умения.
4. Свързани с обучението програми.
5. Оценка на учениците по отношение на цифровите умения.
6. Административни процедури за родителите.
7. Работа с местните общности и подкрепа на всички територии.
8. Създаването на курсове по „Дигитални и компютърни науки “. (Rachev, Z., Social Isolation - a Prerequisite for Forced and Intensive Development of Media Literacy and Digital Education of Society , In: Postmodernism Problems, Issue , Vol 11, No 1, 2021).

Искам още в началото на дисертационния труд да подчертая, че проучването ни е проведено в периода 2019 – 2023 г. т.е., за съжаление, основно по време на пандемията **COVID 19**, което наложи определени ограничения при анкетите и интервютата. Също така е важно да поясня, че изследването не включва анализ, по обясними причини, на предполагаемото използване на изкуствения интелект като възможна част от медийната грамотност.

Посочените параметри подробно се анализират в съответните глави на труда.

В ГЛАВА ПЪРВА:

Медийното образование, взаимодействие между педагогика и медии са разработени следните проблеми:

- 1. МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ - АСПЕКТИ В ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ**
- 2. ДИГИТАЛНАТА ГРАМОТНОСТ ЗА РЕШАВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОБЛЕМИ**
- 3. ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ ПРИ ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ**

Медиите съобразно различните виждания са пряко насочени към децата и учениците, социалните групи и чрез своето на практика непрестанно въздействие обхващат и изпращат информация буквално до почти всички сфери от социалната среда. Както твърди Б. Ангелов „закономерно това действие се свързва и с движението на информацията в сферата на образованието - въздействието и взаимодействието между медиите и подрастващите. така всички основни проблемни области свързани с изучаването на медийно-комуникационните процеси, рефлектират върху сферата на образованието.“ (Ангелов, 2010 г.) Поради тази причина той счита, че още преди да тръгнат на училище много от децата проявяват активност по посока на информационните технологии. Ето, защо, много образователни институции пренебрегват този факт и в училищните курсове ограничават употребата на медийни устройства, вместо да използват компонентите на първичната медийна грамотност в

образователния процес. Всичко това, което е свързано с развитието на дигитално-медийна грамотност от колкото се може по-ранна възраст би следвало да е важна задача пред учителите и училищата. За него е важно да се види как различните децата, учениците и родителите се влияят от медиите, и обикновено търсят различните възможности за достъп до масовите комуникации. Според него тук е важно да се открият променливите: възраст, интелигентност, полова принадлежност, финансовото състояние на семейната общност и т. н. Ето защо обобщенията се свързват главно, че контактите на медиите с децата и родителите е отговор на собствените потребности и способности, на социалната среда –била тя физическа или социална, където се развиват децата. „Изводите се отнасят и до кои средства и какво съдържание и обем влияят на поведението на децата и родителите, т. е. валидна е постановката: “Кои средства, при какви условия водят до какви ефекти, между какви деца?” (Ангелов, 2010 г.)

Продължаващото обучение е добре установена концепция за продължаване на изучаването на дисциплини, свързани с упражняването на професия извън получаването на училищна диплома или университет. Колкото повече се развива една дисциплина, толкова повече е необходимо да се тренира постоянно. Обучението на работното място също може да отговори на това предизвикателство, но в зависимост от нивото на сложност на необходимите знания, това решение може да се окаже

неефективно. Освен това е необходимо непрекъснато обучение за поддържане на контрол върху услугите аудиовизуални продукти, предлагани от съвременните медии. Но разликата между професионалното обучение и медийна грамотност е това, което повечето от нас нямат основни знания, позволяващи им да използват технологичното оборудване и интерактивни услуги или за достъп до желаното съдържание. За съжаление, невъзможността да правилното използване на настоящите медии носи рискове, по-специално този от не намираме това, което търсим, получаваме достъп до вредно съдържание или генерираме нежелани сметки за ползвани услуги. Още по-лошо, тези без умения необходимите медийни умения са изключени от значителна част от живота днес, тъй като все повече и повече медиите са тези, които определят вселената на развлечения, знания и ежедневни услуги. Следователно не е изненадващо, че медийното образование се превърна в непознат елемент, повратна точка в европейската политика.

Връзката, която анализираме, а именно „медии – образование“ обикновено се разглежда в определена връзка както едно от най-съществените използвани видове социално общуване. Тук е необходимо да уточним, че всичко това е във връзка с процесите, които определят връзката между елементите присъщи на социалната среда. Така става ясно, че частите на медийната грамотност е в пряка връзка със социалните структури. Налице е разликата между медиите като социален процес за предоставяне

на информация и функциите на образованието като комуникация. Ето защо анализът на комуникативните процеси показва връзката между социалните феномени – медии и образование. Според Б. Ангелов масовите комуникации и играят твърде важна роля, която е зависима от много фактори, които са свързани със съдържанието на информацията и как тя се отразява по отношение поведението на различните аудитории – като между тях една от най-важната е тази свързана с образователната сфера. Ето защо при изследванията на масовите комуникации, поради специфичния си характер имат съответната възпитателна функция. „В САЩ например един от етапите през които преминават тези изследвания са за представата за аудиторията като пасивна маса до анализ на широки социални структури и в същото време фиксирането на индивидуално-психологическите различия и оттам разглеждане на социално-демографските признаци и обществените връзки.“ (Ангелов,2018) Поради това всички изследователи считат, че ефектите при въздействие от масовите комуникации, от медийния процес. Изследват се и връзката между тях и социалната среда, в която се формират, и така, благодарение на обособените страни е възможен анализ на нагласите, социалните роли, функционалността, и разбира се, желанията на които те се отнасят. Така изследванията на всички връзки по отношение образованието и медиите, се разбира като възможно движение на информационните потоци от различните източници, през електронните средства до възможния получател, което в

рамките на труда са децата, учениците, учителите и родителите. Ето как се стига до изводите посочени по-долу, разбира се на основата на получените данни:

1. Необходимо е да има правила за употреба, които училищата да спазват.

2. Училищата би трябвало да осигурят подходяща среда и да поддържат програми за обучение на връстници. Обучението на младите обучители би следвало да се планира в партньорство.

3. Търсене на креативност у учениците си при изпозване на дигиталните технологии в процеса на обучение.

4. Разнообразяване на учебния процес като дори собствените устройства на децата биха могли да бъдат използвани креативно, за да въвлекат учениците в учебни дейности и да развият медийна им грамотност.

„На първо място, секторите, изискващи прилагането на медийно образование, са многобройни и изискват конкретно насочване към определени социални категории, развиващи се различни методи на обучение и да ги подкрепят с подходящо финансиране или дори евентуално на ниво институционална и правна рамка. Така например човек трябва наложително е да сте медийно грамотни, за да знаете кои медии да използвате, да бъдете критични към тях съдържание и да се възползвате напълно от потенциала на интерактивните услуги.“ (IRIS plus 2011-

3, L'éducation aux médias, I Observatoire européen de l'audiovisuel, SBN 978-92-871-7117-7, Strasbourg – France.)

"Изучаване на медиите" е различен в зависимост от това дали е насочен към деца, възрастни хора, частни или професионални потребители или лица с физически увреждания. Придобиването на определено ниво на медийна грамотност може да бъде много скъпо, ако страните прилагат специфични програми; Този проблем може да бъде облекчен чрез настройка съгласувани междумедийни и трансгранични системи за класифициране или предупреждение. Във всичко В този случай ще са необходими определен брой повече или по-малко задължителни закони и правила за сближаване на различните подходи или дори просто за стартиране на политика медийно образование." (IRIS plus 2011-3, L'éducation aux médias, I Observatoire européen de l'audiovisuel, SBN 978-92-871-7117-7, Strasbourg – France.)

Неоспорим факт е, че не би трябвало да имаме някакво изравняване или съпоставяне на масовите комуникации в процес, който по някакъв начин определя връзката между медии и педагогическите институции в търсене на възможност за определен положителен резултат от връзката масовите комуникации – образователни институции на основата очертаващото се своеобразно въздействие или взаимодействие, както счита С. Ангелов. (Ангелов, С., Медийна грамотност – анализ на сайтове за деца, В: Детска градина, бр.4/2020 г. ISSN 2535-07906)

Ето как , можем да твърдим, че методологията предполага изводи, които свързваме с възможната смяна на масовите комуникации в анализираната връзка с образователните институции. По този начин масовите комуникации чрез своите представителства в обществото и образователните институции са изключително важни без обаче да дават конкретни отговори за причините за ефекта върху децата и учениците. Следователно се поставят открити въпросите за връзката между познанието стереотипизацията в социалното общуване. Следователно тя е връзката на определено събитие, което всяка личност използва, като възможен филтър по посока на неограничените информационни канали. Така, когато масовите комуникации се насочват към социализиращите ефекти, след като информацията се разпределя между медиите и образователните институции, ние я свързваме с приключването на процесите на стереотипизация у децата и учениците, започнали, когато познанието преминава към съответната връзка със знаците или придобива знаков характер.

Така това, което анализираме по посока на описаните феномени придобива характер на определена прогноза, която носи и съответния културен характер. Според С. Ангелов „взаимозаменяемостта им недвусмислено показва необходимостта от отчитане влиянието на междуличностните контакти и интересите на отделните групи.“ (Ангелов, С., Медийна грамотност – анализ на сайтове за деца, В: Детска градина, бр.4/2020 г. ISSN 2535-07906)

Когато се търси определена отговорност на медиите то тя обикновено се свързва с въздействието ѝ върху нуждите на децата и учениците и ролята на медиите в образователната сфера. Така по отношение образователните институции се търси повишаване на комуникацията до равнището на културата и диференциране на овладените знания по посока овладяването на конкретни елементи от информационните канали. Ето защо предполагаме, че реализираните интервюта при проведените изследвания в края на 2016 г. и началото на 2017 г. при общоевропейско изследване, под координацията „Съвместния изследователски център“ на Европейската комисия са с цел към решаване точно на тези проблеми. Тези изследвания са продължение на проведените през цялата 2015 г., които имат за цел да констатират как децата и учениците, техните учители и семейни общности използват и работят с информационните технологии.“ (Ангелов, С., Компютърните игри и технологии за развитие на креативните умения при децата в предучилищна възраст, Автореферат дис.труд.С.,2020, с.8)

В случая ще използваме интервютата, които са свързани програмата за анализ на редица изследователски центъра, който дават и съответните въпрос:

1. Ролята на дигиталните технологии при използването им от децата, учениците и родителите.

2. Възможността на децата, учениците и родителите с възможните рискове.

3. Практическа насоченост на медийната грамотност.

4. Типология на медийното присъствие в семейството и училището.

„Тези четири изследователски въпроса са изследвани от перспективата на шест основни измерения:

1. Устройствата: какво се е променило в семействата по отношение на употребата и притежанието на дигитални устройства — кои от тях са нови, кои са били изоставени и какви са очакванията на различните членове на семейството от тях?

2. Дейности, интереси и възможност: кои са нови и кои са изоставени?

3. Умения: какви са промените по отношение на уменията на децата — придобили ли са нови умения или са загубили предишни?

4. Посредничество/ правила: как са се променили с времето?

5. Възприятия: Дали децата и родителите гледат на дигиталните технологии по същия начин както в предишни изследвания или в по различен контекст в настоящия момент?

6. Ефект от предходното интервю: променило ли се е нещо в резултат на предишното интервю?“ (Ангелов, С., Компютърните

игри и технологии за развитие на креативните умения при децата в предучилищна възраст, Автореферат дис.труд.С.,2020, с.8)

Поради тази причина е налице система от редица училища MindHub, които акцентират върху програмирането и даване на конкретни познания по посока професионалното ориентиране на подрастващите чрез използване на масовите комуникации и технологии. В последните години след началото, екипите на училищата имат от доста служители и работят в няколко града в страната - София, Пловдив, Бургас, Велико Търново, Бургас, Шумен, Враца. Очакват се да се разработят още от училища в България, които да са насочени към програмиране по учебни програми. „Целта е да започне да се работи с училища от доста по-малки населени места. Ще се обучават учители и те ще могат да преподават програмиране на децата в начален етап.“ (Ангелов, С., Компютърните игри и технологии за развитие на креативните умения при децата в предучилищна възраст, Автореферат дис.труд.С.,2020, с.9)

Според С. Ангелов децата се запознават с дигиталните технологиите още от най-ранна възраст. Важно е, според него, да развием интереса им към учене и усъвършенстване, работейки с дигиталните технологии. Чрез програмирането, се формира абстрактно-логическото и конкретно-образното към аналитично мислене на учениците, и възможността за справяне със задачи, от различен характер. С напредъка на децата програмите, които използват и създават, стават по-сложни и започват да съдържат

текстови инструкции – блокове от код, които те прилагат за създаването на различни алгоритми. „10-годишните програмират, използвайки визуален програмен език, като преминават плавно към изучаване на програмен език, чрез който създават виртуални светове, създават игри, изпълняват сложни мисии с роботи и рисуват с код. Работят ежедневно с децата и за изграждане на социалните им умения – за работа в екип, за представяне пред група и за разпределяне на задачите в екипа.“ (Ангелов, С., Компютърните игри и технологии за развитие на креативните умения при децата в предучилищна възраст, Автореферат дис.труд.С.,2020, с.10)

Този анализ на Св. Ангелов ни дава възможност за формулиране на следното твърдение, което звучи като извод : *Родителите обикновено искат да намерят всичко най-важно за децата си. Все пак в съвременния информационен свят това е доста трудно. Съвременните деца и ученици живеят в новия век и са им необходими умения които да им дадат възможност успешно развитие в живота и в професията в един невероятно динамичен от информационна гледна точка свят с такава невероятна скорост.*

Раждането на сравнително нови измерения на културата е сериозно продиктувано от технологичните, демографските и икономическото развитие. Ето защо имаме толкова много информационните средства и дигитално съдържание, които се разпространяват главно чрез дигиталните мрежи. Съвременните

деца, ученици, учители и родители разполагат с много образователни системи,. Ето защо ако направим преглед на изследванията от последните години се вижда как работа свързана с медийната грамотност се конкретизира в следното:

1. Връзката между възможните източници на информация при децата, учениците, учителите и родителите.

2. Възможните междуличностните отношения при връзките между децата, учениците, учителите и родителите съобразно медийната грамотност.

3. Медийната грамотност и емоционалната ефективност при децата, учениците, учителите и родителите .

4. Изграждането на определени качества и свойства у децата, учениците, учителите и родителите чрез медийната грамотност.

5. Ролята на медийната грамотност за регулацията при децата, учениците, учителите и родителите съобразно околната среда.

6. Ролята на медийната грамотност за изграждане на съответните стилове на поведение.

7. Ролята на медийната грамотност за изграждане на връзка между елементите на социалната среда.

По отношение на нашето изследване е важно да се насочим и определим следните възможни линии на развитие:

1. Да развием дигиталните умения на децата и учениците.

2. Създаване на нови връзки с партньорите на училището.

Проучването ни обхваща анализ на определени образователни системи в страните от ЕС.

Тук е много важно да се спомене, че в хода на проучването ни се убедих, че има редица изследователи които не приемат схващанията за медийната грамотност на С. Ливингстоун. Странното е, че и те сходно виждат за четирите компоненти: достъп, анализ, оценка и продукция. Ще обобщим по посока теоретичните ни търсения свързани с труда ни:

1. Трябва да имаме неограничен достъп до средствата за масова информация, независимо от финансови, регионални, етнически и др. причини;

2. Децата и учениците трябва да имат възможност да поставят на обсъждане получаваните медийните съобщения и да могат да разграничат истинската, достоверната от фалшивата информация.

3. Необходимо е в медийното съдържание, да се открива онова, което е ценно т.е. могат да оценяват медиите.;

4. Да имат възможност да реализират медийно съдържание , познаване на начините, по които се създава

информация, техниките за въздействие, които могат да се използват, аудиторията, към която е насочена продукцията и др..

Ето защо изграждането на медийна грамотност при децата и учениците става първостепенна задача по отношение на тяхната социализация.

В ГЛАВА ВТОРА: Теоретико-експериментални параметри на изследването са разработени следните проблеми:

1. МЕДИЙНО ОБРАЗОВАНИЕ, МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ – ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МОДЕЛ
2. КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ, МОДЕЛИ НА ПРЕПОДАВАНЕ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ

В дисертационния труд при провеждането на нашето проучване се опираме на параметрите за изследователски модел, който е в основата на вижданията на водещи учени в сферата на социологията на емпиричните изследвания, а именно – експлоративното проучване и ролята му при анализа на тенденциите и формулирането на конкретни изводи при изследвания с различни групи. (Babbie, 2000, Данов, 2011)

На основата на предложения по-горе теоретичен анализ на различни елементи на разглежданите проблеми и поставените цели в дисертационния труд формулирахме следната хипотеза: ***„Предполагаме, че тенденцията на ниво европейски власти, политики и разпоредби, да се съпоставят нуждите на дигиталното медийно образование в съответствие с***

новостта, относителната сложност и непознаването на технологиите при голяма част от населението ще доведе до създаване и развитие на медийната грамотност сред субектите на медийното образование. “

За да докажем хипотезата се насочихме към практическата реализация и състоятелност на следните твърдения:

1. Дефинирането на дигиталната и медийна грамотност като подход и процес, който са отнесени към целите на медийното образование.

2. Медийното образование е насочено към уменията, които то може да развие, в рамките на гражданското общество.(виж преамбюла „Директивата на Европейския съюз за аудиовизуалните медийни услуги“).

3. Ето защо е налице многомерен характер на насоките за стимулиране на медийната грамотност като това включва възможността за саморегулиране или регулиране и оттук търсене на определени комуникационни технологии и модели за преподаване.

На тази основа **предмет** на настоящото изследване са теоретични подходи към медийната грамотност и анализ на медийното образование в Европейския съюз, Франция и България, а **обектът** е практическите аспекти на медийната грамотност насочена към конкретни социални групи.

Във връзка с определянето на предмета и обекта на настоящия дисертационен труд като уточняваща може да формулираме и втора хипотеза, а именно: *„ако се фокусираме върху инициативи за съвместно регулиране и саморегулиране на систематични изследвания, педагогически мерки (включително продължаващо обучение) и действия за осведомяване, то това ще доведе до по-добро разпространение на информация и стратегии за усъвършенстване на медийната грамотност.“*

Целите на изследването могат да бъдат конкретизирани в следните *задачи*:

1. Медийната грамотност в контекста на медийното образование – анализ на идеи и теории в различни източници;
2. Анализ и класифициране на елементите на медийната грамотност контекста на медийното образование;
3. Медийната грамотност в контекста на медийното образование – анализ на субектите ;
4. Медийната грамотност в контекста на медийното образование – ефективност на медийното образование;
5. Медийната грамотност в контекста на медийното образование – експлоративно проучване при децата,

учениците и родителите като субекти на медийното образование;

6. Медийната грамотност в контекста на медийното образование – формулиране на изводи;
7. Медийната грамотност в контекста на медийното образование – разработване на препоръки за практическа реализация.

Изследването се реализира в посочените по-долу **етапи, които са пряко свързани с параметрите на експлоративното проучване:**

Етап първи: Теоретичен анализ на различни източници по посока Този етап позволи разбирането на същността на медийната грамотност в контекста на медийното образование като компоненти, предложени от С. Ливингстоун: достъп, анализ, оценка и създаване; ролята на образователните институции за формирането на медийната грамотност в контекста на медийното образование; медийната грамотност в контекста на медийното образование – анализ на всички възможни връзки конкретизирани в правни инструменти;

Втори етап: Медийната грамотност в контекста на медийното образование – реализация на експлоративно проучване относно отношението на изследваните субекти: деца, ученици, учители, родители; анкети.

Трети етап: Медийната грамотност в контекста на медийното образование – анализ на анкетите; експертна оценка; изводи, съобразно направените изводи даване на съответни препоръки.

Реализираните в настоящия дисертационен труд **методи за изследване** включват:

- Теоретичен обзор и проследяване с критичен анализ на използваните източниците, разглеждащи компонентите медийната грамотност в различните ѝ аспекти;
- Експлоративно изследване на практическите аспекти при изграждането на медийна грамотност при децата и учениците пряко свързани с медийното образование:
 - провеждане на интервюта и анкети учители, родители и педагози.
 - сравнителен анализ на основата на получените резултати на нивото на изграждане, създаване и формиране на медийната грамотност сред субектите на медийното образование – експертна оценка за потвърждаване на социализиращите функции на медийната грамотност и ролята ѝ за бъдещото развитие на личността.

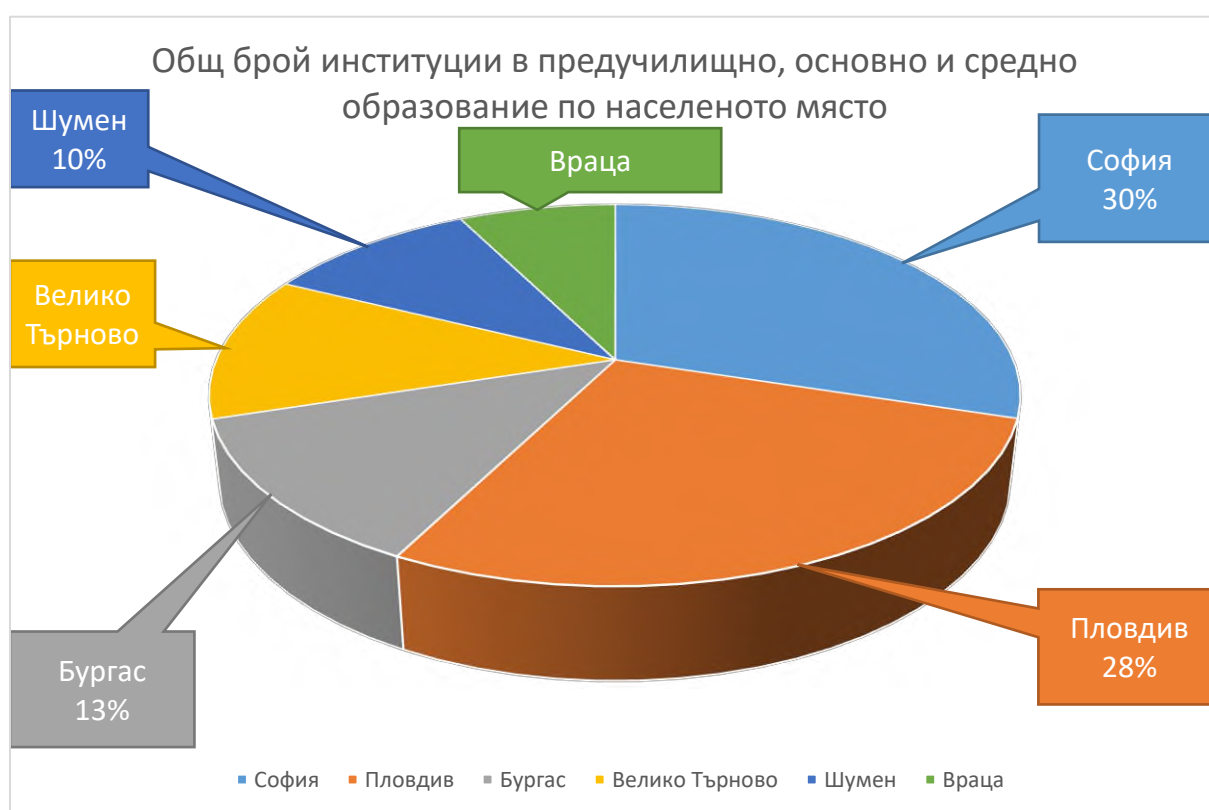
Според Данаил Данов ефективността, която търсим от обучението, дава възможност при взаимодействието, да се открият алтернативни модели, методи, форми и подходи, които да позволят иновативни начини за овладяване на новополучената

информация, което води до други нагласи към съдържанието на тази информация, други отношения между децата и учениците в процесите на взаимодействие, обогатяване на социалната среда и комуникация като положителен климат, обща енергия и групова нагласа, която е свързана с процесите на общуване с медиите.“ (Данов, Д. *Педагогика на ефективната комуникация*, София, ПОЛИС, 2012)

Таблица № 1 : Разпределение на респондентите, с оглед на изследваните детски заведения, спрямо наличните в градовете, обхванати в проучването

	Общ брой институции в предучилищно, основно и средно образование по населеното място	Общ брой институции в предучилищното, основното и средното образование включени в проучването
СОФИЯ	1268	272
ПЛОВДИВ	1175	210
БУРГАС	533	156
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	521	126
ШУМЕН	432	124
ВРАЦА	317	118
ОБЩО	4246	1006

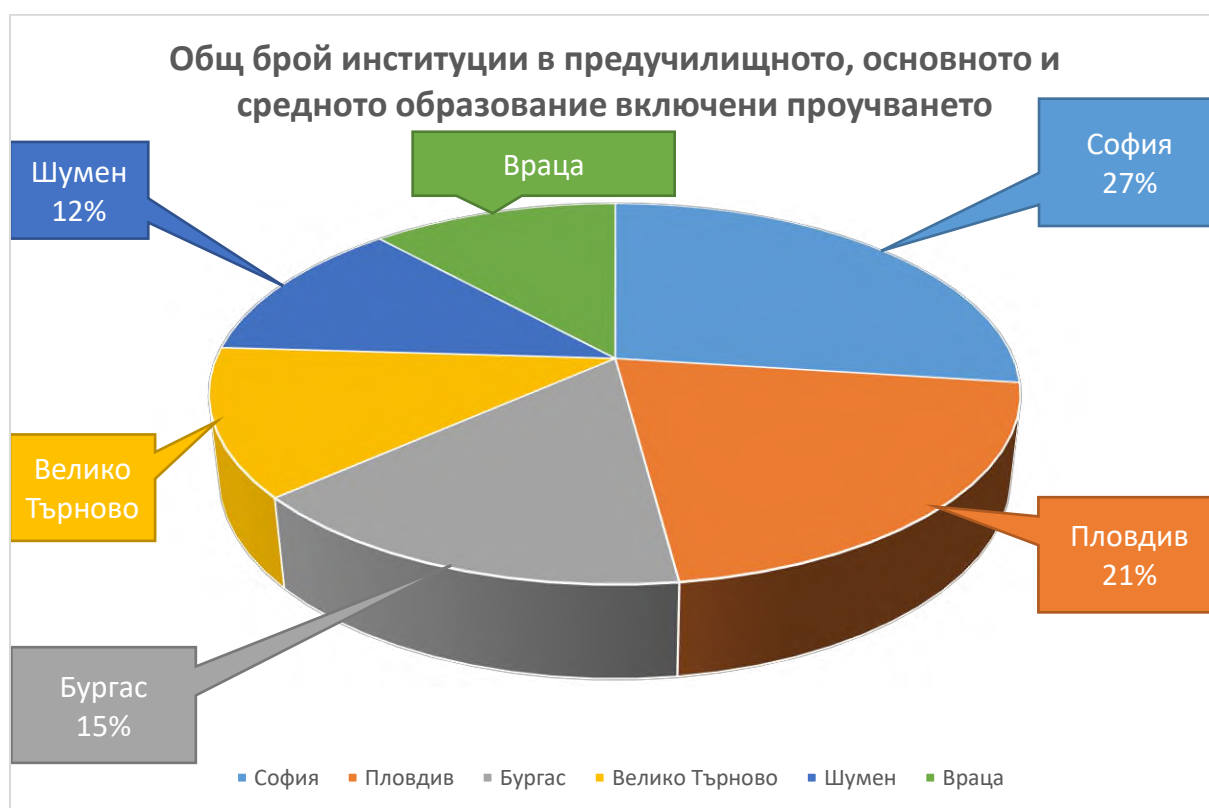
„Съвременните системи за информация и комуникация, достъпните по интернет източници, предлагат достатъчно възможности за тази цел. Новите дигитални и информационни технологии осигуряват връзките с съвременния информационен свят като пряко се отнася до децата, учениците, учителите и родителите.

Проучването е осъществено в условията на пълен достъп на домакинствата в България до цифрова телевизия, ускорено навлизане на интернет и компютърни устройства, налични при над половината от домакинствата за страната и почти 100% в големите

градове (вж. Данни на националния статистически институт за 2018 г.)

Интервюираните лица отговарят на условието да притежават дигитални устройства.

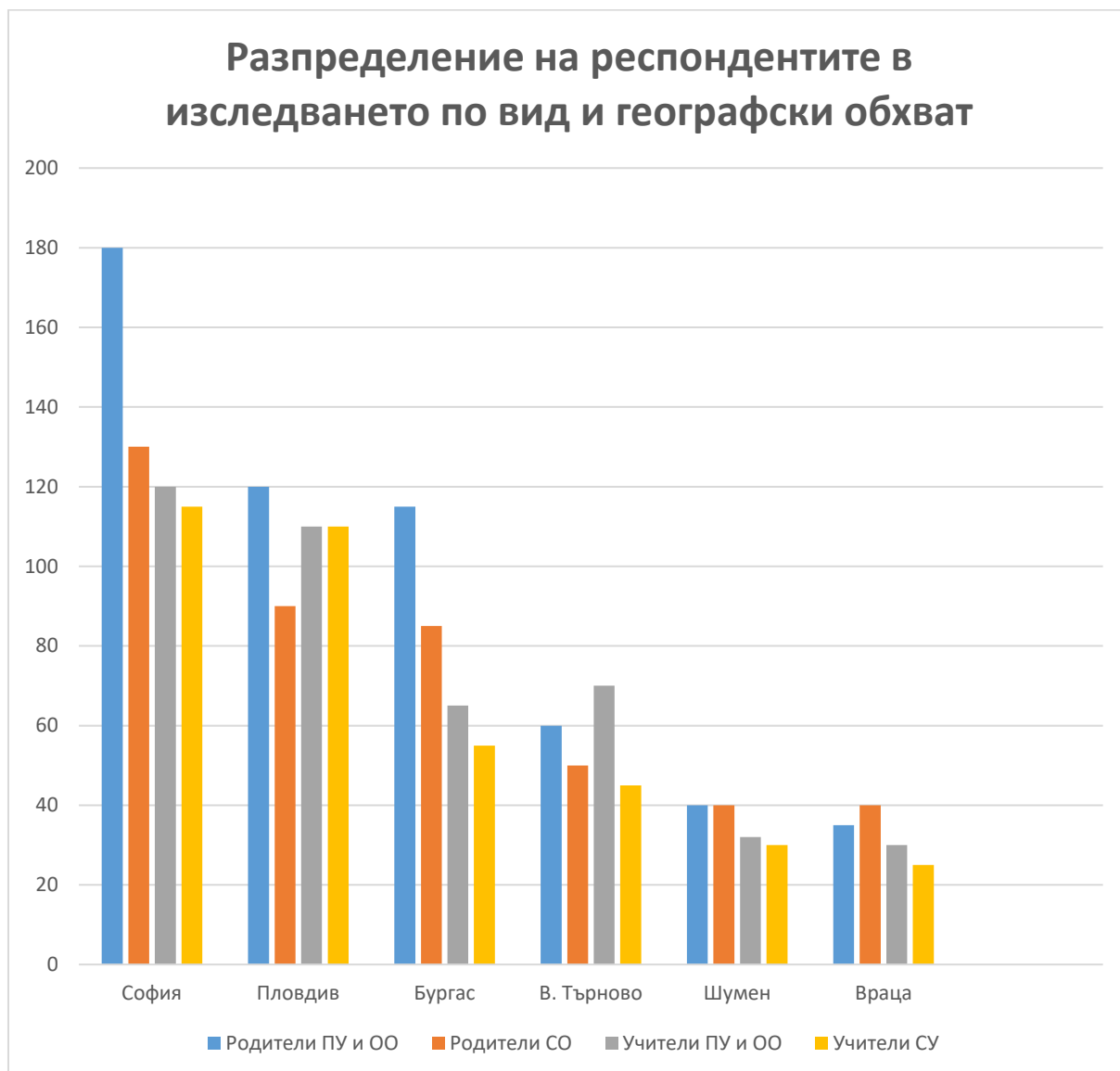

Разпределението не е пряко свързано с положението, характерно за България, но включва представители (градове, детски заведения/училища, деца/родители/учители) от всичките шест административни региони. Това дава възможност за репрезентативност по разпределението по географски характер.

Изключването на малките градове и селата не позволява максимална прецизност на резултатите, но във връзката с пандемичната обстановка и, факта, че в посочените от нас градове за изследването живее около една трета от населението на страната (приблизително 2.5 млн. души-вж. данни на Национален статистически институт за 2018).

Таблица № 2. Разпределение на респондентите в изследването по вид и географски обхват

РЕСПОНДЕНТИ	РОДИТЕЛИ НА ДЕЦА		УЧИТЕЛИ		ОБЩО
	В	В	В	В	
	Предучилищно и основно образование (ПУ и ОО)	Средно образование (СО)	Предучилищно и основно образование (ПУ и ОО)	Средно образование (СО)	
СОФИЯ	180	130	120	115	545
ПЛОВДИВ	120	90	110	110	430
БУРГАС	115	85	65	55	320
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	60	50	70	45	225
ШУМЕН	40	40	32	30	142
ВРАЦА	35	40	30	25	130
ОБЩО	550	435	427	380	1792

Излагат се различни аргументи, за да се оправдае насърчаването на обучение или образование към медиите. Според някои експерти може да възникне последователен аргумент, ако правителства, поели ангажимент да дадат приоритет на „трите П на последователна обществена политика“¹ (в този раздел се придържахме към номерацията на посочените източници с арабски

цифри поради специфичността цитираните документи. Така в края на труда ще бъдат посочени под „Бележки“:

- Насърчаване на медийната грамотност за всички граждани;
- Участие на всички граждани в социални, културни и икономически дейности, и
- Защита на всички нуждаещи се граждани (независимо дали поради възраст, увреждане или от доходите им) 2“

Въпреки че една последователна глобална логика със сигурност е желателна от теоретична гледна точка, нейната липса обаче не трябва да възпрепятства на практика развитието на образованието за медии. Наистина разнообразието от логики, стоящи в основата на медийната грамотност, е поучително, доколкото обхваща различните междусекторни интереси на много участници.

За целите на този труд, основните аргументи в подкрепа на насърчаването на образованието за медиите бяха избрани и организирани, както следва:

- **гражданско участие / овластяване³;**
- **намаляване на цифровото разделение;**
- **намаляване на риска / защита срещу вредно съдържание;**

- **способност за информиран избор / защита на потребителите.**

Уместността на тези (категории) мотивации става по-ясна, ако разгледаме самото естество на медийното образование и неговите последици, а именно дейност, критична, с важни технологични и етични разклонения.⁴

Налице са следните съждения и то главно по посока следното:

„Да се научим да анализираме новини и реклами, като изследваме социалните функции на музиката, да правим разлика между пропаганда, мнение и информация, да анализираме представянето на пол, раса и класа в развлекателните медии и информация, разбиране на медийната икономика и контрол. Проучване как насилието и сексуалността са представени в медийната комуникация, тъй като са умения, от съществено значение в живота. Разработването на цифровите медии води до появата на поредица от важни нови умения в областта на медийното образование, което поставя по-специално въпроса за идентичността: лично и социално; на сложното взаимодействие между това, което е в личната област, и това, което е обществено достояние в някои правни и етични аспекти. Широкият концептуален обхват на публика и автори, послания и мнения, репрезентации и реалности може да задълбочи мисловните

способности, критичното мислене и способностите на учениците комуникация 5“.

Налице са много логични елементи, които са фундамента на медийната грамотност. „По този начин съобразно казаното по-горе, медийната грамотност се представя като „предпоставка за пълно участие в късното модерно общество, което включва основни умения анализ и оценка на социалната динамика и социалното централно място на медиите като част от всекидневната култура 6.“ Има възможност децата и учениците да се включат повече в социалната среда , което зависи главно от медиите и дигиталните технологии.

„Целта за преодоляване или затваряне на цифровото разделение произтича от разбирането че достъпът до цифрови ресурси и възможността за ефективното им използване позволява а политическо, икономическо, социално и културно овластяване. Наличието на неравенство в лицето на цифровите възможности следователно може да създаде нови разделения, дори изключения вътре на обществото или да влошат съществуващите.“

Необходими са дигитални умения, умения за анализ и оценка за преодоляване опасните рискове от приемане на медийно съдържание. Тези умения им позволяват да „правят информиран избор в рамките на своите използване на интернет и други дигитални технологии, използване и консултиране на различни форми на медии и съдържание от различни културни и

институционални източници; разбиране как и с каква цел се произвежда медийното съдържание; критично анализиране на медийни техники, езици и конвенции и посланията, които предават; и идентифициране на непоискани, обидни или вредни услуги и съдържание 7.“

По същия начин, развиване на способността да се прави информиран избор относно медийното съдържание, тези умения може също да повиши информираността на потребителите, бдителността и защитата. Процесът на дефиниране на медийната грамотност задължително се основава на основите и целите на медийното образование. Разглеждането на неговите цели понякога включва опис на уменията, които медийното образование цели да развие, както е в преамбюла Директивата на Европейския съюз за аудиовизуалните медийни услуги (вижте по-долу), или като част от инициативата на гражданското общество, която доведе до изготвянето на Европейската харта за медийно образование. Според тази харта „лицата, обучени в медиите, трябва мощност 8“:

- Ефективно да използват медийни технологии за достъп, запазване, или за изследване, да извличат или споделят съдържанието, за да отговори на техните индивидуални нужди и интереси като общност;
- Получете достъп до медийните технологии и направете информиран избор в широк набор от медии и съдържание, медии чрез различни културни и институционални източници;

- Разбиране как и защо се произвежда медийно съдържание;
- Анализирайте критично техниките, езиците и кодовете, използвани от медиите и послания, които предават;
- Използвайте медиите творчески, за да изразявате и предавате идеи, чувства, информация и мнения;
- Идентифицирайте, избягвайте или поставяйте под въпрос медийно съдържание и услуги, които могат да са нежелателни, обидни или вредни;
- Използване на медиите при упражняване на своите демократични права и гражданство.“ (IRIS plus 2011-3, L'éducation aux médias, I Observatoire européen de l'audiovisuel, SBN 978-92-871-7117-7, Strasbourg – France.)

Аргументите, изложени в полза на насърчаването на медийната грамотност в текстовете по-горе (понякога отделно, понякога паралелно) могат да бъдат групирани, както следва:

- гражданската отговорност на хората;
- намаляване или премахване на цифровото разделение;
- развитие на способността да се прави информиран избор, особено по отношение на съдържанието незаконни и вредни онлайн. Понякога текстовете анализират същността и целите на медийното образование, което цели, по-специално да се засили нивото на разбиране на функционирането на медиите и да се изострят критично мислене към медиите.

Усещането за отговорност по въпроса⁷⁷ продължава развитието, водещо до изрично потвърждение на значението на подхода, включващ множество заинтересовани страни в медийното образование. Това ясно отразява все по-сложната констелация участниците в този процес. Инвентаризацията на съответните заинтересовани страни улеснява идентифицирането на специфичните роли на всеки, например ролята на публичната образователна услуга на медиите⁷⁸ и очакваната роля на частния сектор и участниците от гражданското общество⁷⁹.

„И накрая, полезно е да се обърне внимание на опита на Комитета на министрите да идентифицира различните видове съдържание, което може да бъде вредно за децата. Много често на документите за политиката се отнасят до вредното съдържание като широко понятие недиференциран. В своята Препоръка Res (2006)¹² относно отчетността и овластяването деца в новата информационна и комуникационна среда, Комитетът по Министрите идентифицират няколко типа вреди, което улеснява последващата задача по проектиране подходящи и адаптирани стратегии за справяне с него. Комитетът на министрите препоръчва това Държави-членки на Съвета на Европа на: „за да гарантираме, че тези умения позволяват на децата да разбират по-добре и да се справят с тях съдържание (напр. насилие срещу другите или себе си, порнография, дискриминация и расизъм) и поведение (като привличане, сплашване, тормоз или малтретиране), които представляват риск от нараняване. Те по

този начин би насърчил климат на доверие, благополучие и уважение към другите в нова информационна и комуникационна среда.“ (IRIS plus 2011-3,L'éducation aux médias, I Observatoire européen de l'audiovisuel, SBN 978-92-871-7117-7, Strasbourg – France.)

В ГЛАВА ТРЕТА: Анализ на ефективното формиране на медийната грамотност сред субектите на медийното образование са разработени следните проблеми:

1. МЕДИЙНАТА ГРАМОТНОСТ В УСЛУГА НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

2. СТРАТЕГИИ ЗА МЕДИЙНО ОБРАЗОВАНИЕ

В тази връзка и нашето изследване се опира на тези четири основни изследователски въпроса, като по този начин можем да извършим планирания сравнителен анализ по посока медийното образование:

1. Самостоятелно използване на медийните технологии от децата, учениците, учителите и родителите.

2. Информационна натовареност на децата, учениците, учителите и родителите при възможните неблагоприятни въздействия на медиите.

3. Практически аспекти при контактите на децата, учениците, учителите и родителите и социалните групи с медиите.

4. Групиране на възможните аспекти на контактите семейните общности с медиите.

1. Поставете на училището в основата на програмата за цифрови технологии и медийна грамотност на министерството на образованието

Националното образование днес във Франция предоставя много голям брой данни, свързани с училищния живот, оценки и резултати на учениците, работата и задълженията, които те изпълняват. По този начин голямо разнообразие от лични цифрови и дигитални данни се събират, съхраняват и обработват от множество участници (училища и обучителни центрове, академични служби, местни власти, частни партньори, предоставящи образователни ресурси и цифрови услуги).

Таблица № 3. Очакванията към училището по отношение на подкрепата

Министерството на образованието трябва да гарантира, че потокът, обработването и анализът на тези училищни данни стриктно зачитат поверителността на учениците и техните семейства, учители и административен персонал. Съответствието на всички участници с правилата, уреждащи използването на тези данни, е едно от съществените условия за доверието, което трябва да съществува във всяка образователна общност. Тази система от гаранции е предпоставката за разгръщане на нови възможности в областта на образованието на входа на Училището в дигиталния век. Следователно, по-добрата защита за по-добра оценка ще бъде крайъгълният камък на стратегията на Департамента за медийна грамотност.

Тук възниква въпросът „Как да се предпазим по-добре...?“

Въпреки нарастващата чувствителност на темата, наскоро доклад на Министерството на образованието във Франция, посветен на цифровите и дигитални лични данни, показва, че участниците в образователната общност често не знаят за възможността за повторното им използване, което може да бъде направено от техните дигитални дейности. Разпространението на дигитално оборудване и ресурси, като например разработването на експерименти, използващи потенциала на цифровите технологии, засилва необходимостта от ясна и споделена рамка на доверие между цялата образователна общност.

Европейският общ регламент за личните данни (GDPR) и законът от 20 юни 2018 г. относно защитата на личните данни помагат за създаването на тази рамка чрез засилване на правата на потребителите по отношение на използването на техните лични данни. По-специално администраторите на данни имат задължение да предоставят информация, която е проста, ясна и лесно разбираема от заинтересованите лица, които като част от училищните дейности включват ученици и техните семейства. Назначаването на служител по защита на данните към Министерството на образованието и Министерството на висшето образование във Франция, научните изследвания и иновациите, според нашето проучване ще бъде ефективно към края на 2019г. Освен това в съответствие с европейските текстове е въпрос на имплементиране и коопериране на всички участници, които използват или желаят да използват дигитални услуги и цифрови ресурси, така че да знаят какво правят, което всъщност е направено от личните данни, които се събират, съхраняват и обработват. Националните служители по защита на данните, начело с генералния секретар, и академичните им колеги ще бъдат отговорни за повишаване на осведомеността, информираността и съветване на ръководителите на учебни заведения, включително ръководители на институции, за осигуряване на спазване на правната рамка, свързана с личните данни. Освен това, с оглед специфичните особености на личните данни, събирани в училищата, през последното тримесечие на 2019 г. ще бъде

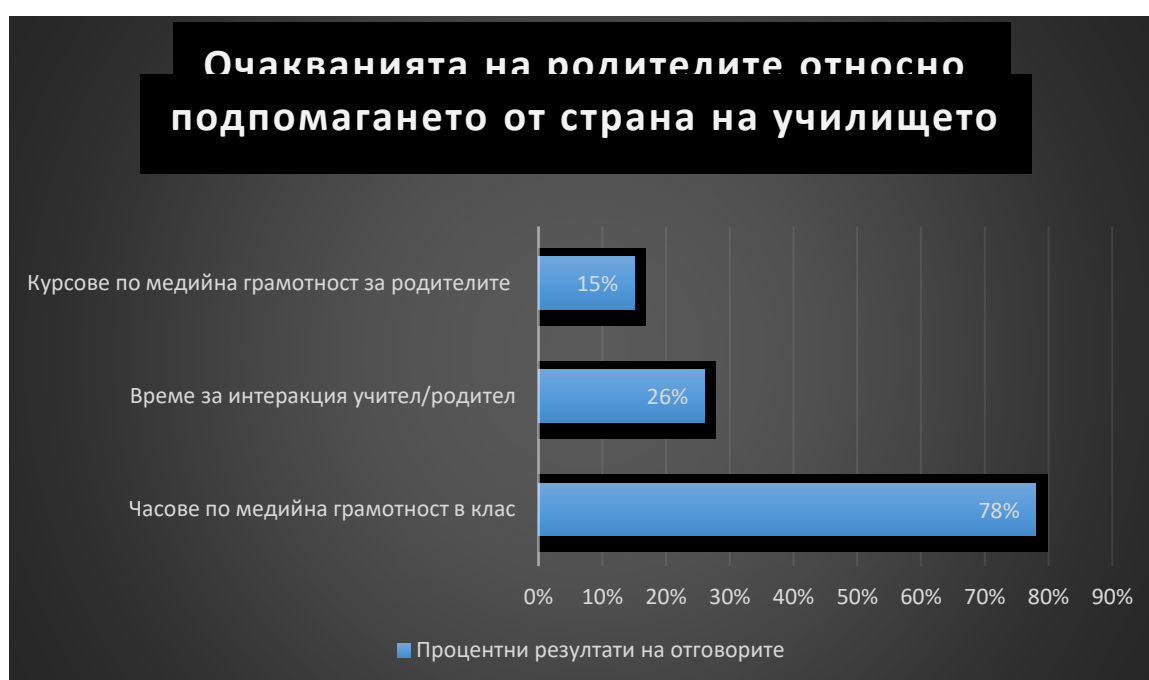
разработен кодекс на поведение, специфичен за Националното образование и предаден на Националната комисия по информатика (Cnil) , Подсилена рамка, предоставена от GDPR за секторите, които я изискват, този код ще обедини всички елементи, които са необходими за участниците, предлагащи услуги и дигитални ресурси на училища и обучителни центрове.

Също така, ще бъде създаден комитет по етика и експертиза на цифровите данни при министъра на националното образование. Този орган, съставен от квалифицирани членове, ще издава становища относно обществен интерес към използването на данни, събирани и обработвани в училищната обстановка. И накрая, специален акцент ще бъде поставен върху обучителните и информационните дейности на училищните ръководители и учители върху предизвикателствата на използването на цифрови училищни данни (курс за електронно обучение и ръководство на училищните ръководители и т.н.).

Тук възниква въпросът „ Как да имаме по-добро оценяване...?“

Всички изследвания и експерименти, които в момента се провеждат в сектора на дигиталното образование и медийна грамотност, подчертават основния педагогически потенциал, предлаган от събирането и анализа на училищните данни:

Таблица № 4. Очакванията на родителите относно подпомагането от страна на училището

1. Онова, което трябва да се реши преди всичко **се свежда до водещата роля на ученика**, който се превръща в център на образованието, като по този начин се търси реализация към индивидуализирана учебна среда, която да му възможност да оцени силните или слабите си страни. Така ще може да се получи и достъп до конкретни педагогически стандарти, които включват

в себе си, както дейности или ресурси, така и очаквани резултати, които водят до самоутвърждаване и развитие;

2. Онова, което **се свежда до решаващата роля на учителя**, който, има неограничени възможности да приложи адекватни методически схеми и конкретни педагогически форми и методи. По този начин ще има достатъчно време взаимодействие между ученик-учител и диференциация и индивидуализация съобразно потребностите на отделните ученици;

3. Онова, което **се свежда до** учените в образователната сфера или институции, които разбират взаимодействията, които стимулират интеракцията в обучението и водят до разширяване на практическите аспекти при връзките с другите институции;

4. Онова, което **се свежда до** за цялостно управлението на образователните институции или до образователната сфера като стопанска система, което дава възможност за анализ на получените данни за тяхната оценка и практическо приложение в конкретни социални ситуации..

За да постигне тези **цели**, Министерството на образованието във Франция разработва управление на данните, за да осигури по-добро използване, разпространение и оценка. Това управление се основава по-специално на уменията на администратор на административните данни, който е назначен след началото на учебната 2019 година

2. Преподаването в училище в дигиталния 21-ви век

Дигитални иновации в услуга на педагогическата ефективност

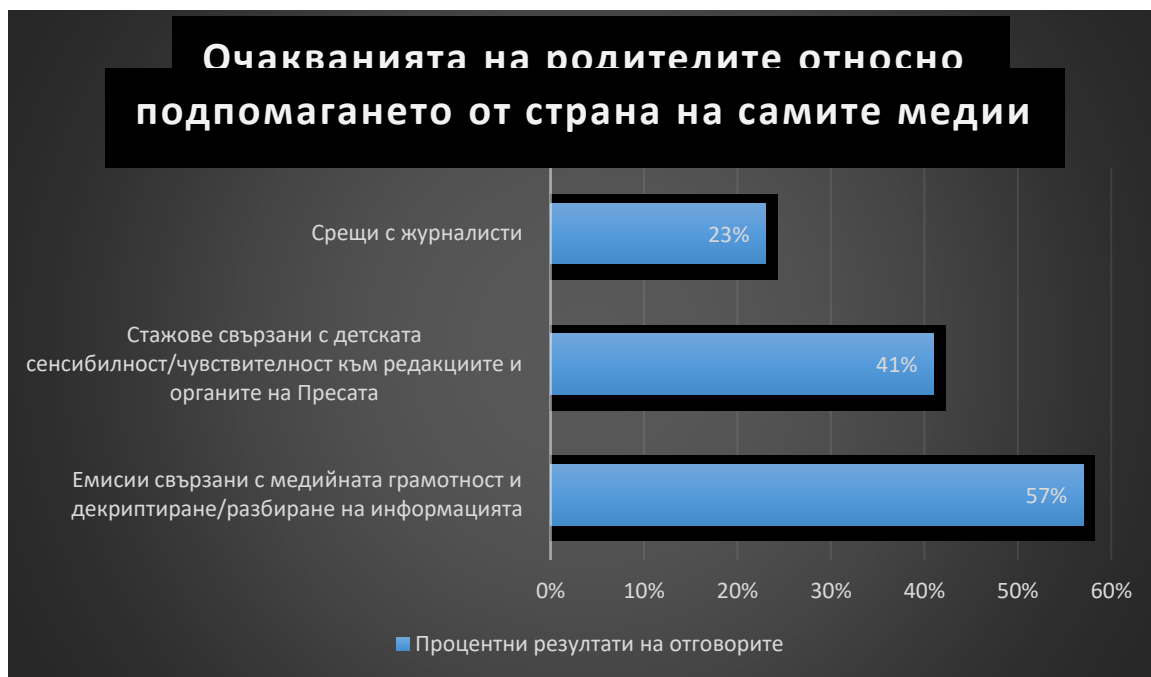
Развитието на изкуствения интелект (AI) в училищната област ще промени ежедневните практики на учителите, като им помага например да препоръчат съдържание или ресурси или да подпомогне оценяването и коригирането на работата на техните ученици. AI може също така да разкрие нова информация за учебните навици на учениците. Това ще даде възможност на учителите да прилагат учебни ситуации и да подкрепят нуждите на всеки ученик според неговия профил.

Таблица № 5. Очакванията на родителите относно подпомагането от страна на различни асоциации

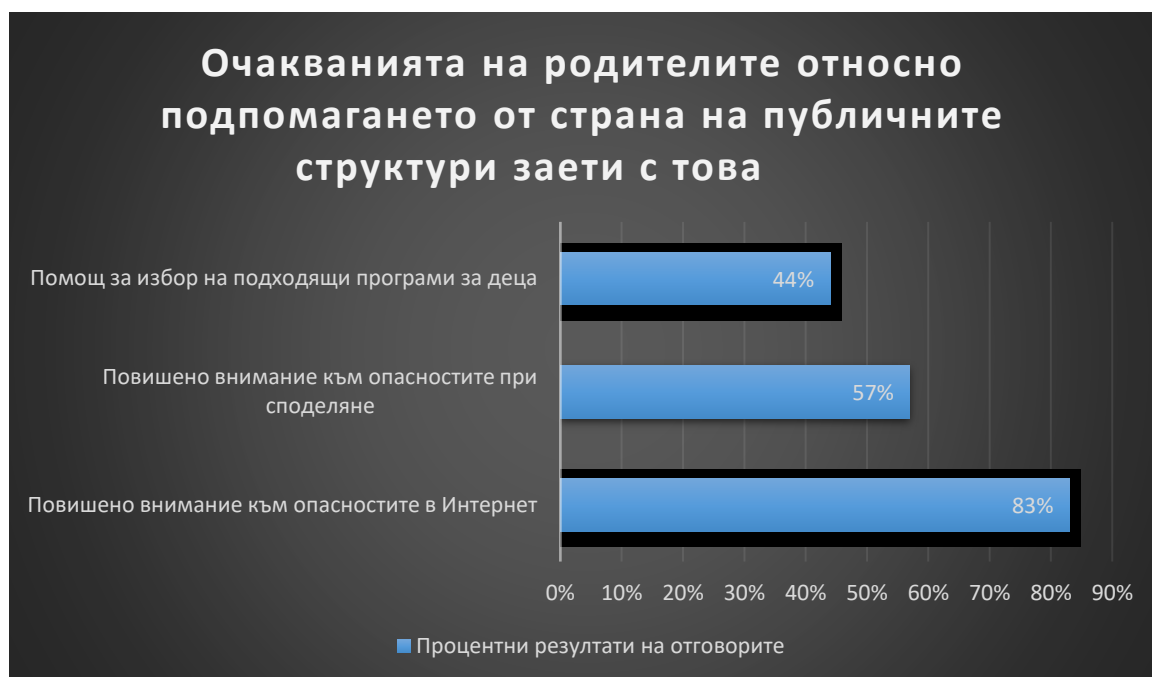
Определено смятам, че при голямото разпространение на информация има сериозна предпоставка за нейното дифузно предлагане. Така този дифузен процес предопределя формите и начините на комуникация. Последното се отразява директно в учебния процес главно по посока, както споменахме вече пред педагогическото съдържание, методите и формите. Не случайно Л. Ангелова и Б. Ангелов считат, че “най-важното - под въпрос е поставен самият краен резултат на обучението, разглеждан през призмата на отношенията между участниците в него. Т.е. под въпрос са поставени методите, чрез които комуникират преподавател и обучаеми, обучаемите помежду си, както и начините, и формите, които се налагат като правила за общуване между тях. Именно разрешаването на този проблем се разглежда като предпоставка за формирането на модерните граждани и общество. За това и теориите за мисията на образованието в модерния свят поставят акцент вече и върху този краен продукт - формирането на отговорни граждани. Цел, за чието осъществяване са нужни съвместни усилия, както от страна на системата, която я налага - административната организация на обучението, така и от онези, които пряко я осъществяват, участвайки в нея – обучители и обучаеми.” (Ангелова, Л., Б. Ангелов, Медии, образование, социално общуване, В: Образование и технологии, бр.11, 2020, с.43-44)

Таблица № 6. Очакванията на родителите относно подпомагането от страна на самите медии

Следователно, ако имаме пред вид, че движението на отношенията и динамиката в тези процеси, става ясна тенденцията, че самите рецепиенти или обучаемите желаят промените, а учителите (или по-голямата част от тях) спазват съответните стандарти или изисквания.

Таблица № 7. Очакванията на родителите относно подпомагането от страна на публичните структури заети с това:

„Колкото до самата система на администриране на образованието, на различните етапи на развитие тя демонстрира различна степен на приемане на *status quo*, различно отношение към променящото се равновесие в обучението, движещо се между желанието да се съхранят съществуващите морал и традиция, и стремежа към промени. Казано накратко, тази система остава по-скоро консервативна и йерархично обусловена и по-малко либерална и равностойна” (Bourdieu, 1990: 71-107 по Ангелова, Л., Б. Ангелов, Медии, образование, социално общуване, В: Образование и технологии, бр.11, 2020, с.43-44о).

Редовното оценяване на учениците се превръща в средство за обучение само по себе си. Дигиталните технологии ще позволят да се получи една по-точна оценка, базирана на по-добро оценяване на данните и подобрени възможности за споделяне в образователната общност. Учениците ще могат да се обучават, самооценяват, да участват в диагностика въз основа на съдържание, адаптирано към тяхното ниво и / или техните нужди. Тези устройства също ще помогнат за освобождаване на учителите от някои досадни задачи за корекция, като им предоставят инструментите, които дават възможност за индивидуализиране на действията им спрямо всеки ученик. Прогресивното разгръщане на свързани обекти във всички области на социалния живот ни насърчава да поставим тези различни интерактивни и комуникативни продукти в услуга на обучението. Утре екраните най-вероятно вече няма да бъдат доминиращият интерфейс между хората и машините. Дали ще следваме напредъка (с гривни, посветени на физическото възпитание и спорта), или ще възпроизведеме данни на всякакви различни сензори (очила, дронове, предмети за домашна автоматизация) или ще се научим да програмираме (роботи например), свързаните обекти ще обогатяват и обновяват значително условията на обучение. Симулатори като разширена реалност или виртуална реалност, позволяващи на учениците да добие опит от автентични ситуации, представляват друга структурираща перспектива в педагогиката. Това поле изглежда особено обещаващо за постигане на учене чрез

умения, особено в професионалните и технологичните сектори. Възможностите, предлагани от „blockchain“ технологията, също генерират нови перспективи за национално образование, по-специално по отношение на дематериализацията на дипломите, сертифицирането на уменията и развитието на свободни и отворени ресурси, създадени от преподавателите.

3. Стимулиране и укрепване, професионалното развитие на учителите.

Нови инструменти за учители и ученици

Тук искаме да акцентираме върху възможността за **„Създаване на инструмент за обучение в началното училище“**. Развитието на банките с дигитални ресурси ще продължи през 2019 г. и 2020 г. По отношение на цикъл 2 на фундаментално обучение (от СР/подготвителна група/ до СЕ2 / втори клас/) обогатяването на съдържанието се фокусира върху фундаменталното обучение по френски език и математика, в унисон с националните изисквания в постиженията на учениците, за да отговарят по-добре на техните нужди. Особено внимание се обръща на учениците със специални нужди, за които приносът на цифровите технологии може да бъде решаващ.

Ето защо е изключително важно да е налице и „Оборудване и цифрови ресурси класове от подготвителна група“. Класове от подготвителната група, които включват обновени текстове и методи на обучение, са предпочитана

експериментална рамка за цифрови иновации. По инициатива на Националния научен съвет по образованието бяха стартирани мащабни експерименти с цифрови инструменти и приложения за фундаментално обучение, както и нови подходи към оценяването. По този начин цифровите инструменти, разработени от изследователите като част от бъдещата инвестиционна програма на правителството (PIA), ще бъдат обект на специфични експерименти. По подобен начин отделът за оценка, прогнозиране и изпълнение (Depp) ще експериментира с нови инструменти за оценка, базирани по-специално на цифровите технологии, които ще позволят по-редовни оценки и по-целеви области от проведените днес. Обхватът на тези експерименти, ще започне в началото на учебната 2019 г. И ще се съсредоточи върху класовете от подготвителна група, разделени на приоритетни образователни мрежи.

Ето защо се насочваме и към стартиране на „Партньорство за иновации за изкуствен интелект при изучаване на френски и математика в началното училище”.

„Това е фактор, водещ до създаването на комуникационната компетентност – нагласата към позитивно очакване, осъзнатото желание да се търси и намира ползата, смисълът от представяната нова информация (познание), любопитството, подтикващо обучаемите да вкусат от това ново познание, и най-вече способността за осмисляне и критичен анализ на наученото, умението за вземане на решение относно това как най-добре

предлаганата информация ще е в състояние да улесни и подпомогне личностното развитие. По този начин комуникативната компетентност - знанието, способността и положителното отношение към общуването в процеса на обучение – карат обучаемите да вярват, че успехът на опита им със сигурност ще зависи от степента на неговото усвояване, т.е. от познанието. Зараждането на целият този комплекс от позитивни нагласи, резултат от равноправното третиране на обучаемите, при това от страна на някого, на когото те имат доверие, е най-сериозната предпоставка за успеха на обучението” (Данов, Д. 2018, с.25).

Иновационното партньорство е специфична форма на обществен ред, която финансира научноизследователска и развойна дейност на иновативни проекти и след това придобива продуктите. В рамките на РІА за този проект бяха отпуснати 8 милиона евро. След предварителен подбор на компании, които вероятно ще участват в тази процедура, стартирането на партньорството приключи през юни 2020 г. с представяне на спецификациите за консултация. Целта е да се изберат за първия етап три предложения по дисциплини френски и математика. Изборът за следващите стъпки (индустриализация след това придобиване и внедряване) ще вземе предвид получените резултати. Първите резултати са планирани за 2021 г.

В този контекст е важно внедряване на дигитален инструмент, придружаващ системата "Направена домашна

работа". През октомври 2018 г. Националният център за дистанционно обучение (CNED) отвори дигитална услуга за всички ученици от средните училища като част от програмата „домашни задачи“. Тази иновативна услуга ще предостави на 3,5 милиона ученици, приоритетни грижи и незабавна помощ за справяне със задачи, както и методическа подкрепа, която да им помогне да станат по-независими при изпълнението на домашните си работи.

Интерес представлява и „Създаване на дигитален помощник за подкрепа и обучение по френски език и математика за ученици от началното училище”. След изпита, положен при постъпването в гимназията е важно учениците с особена нужда от подкрепа по френски език или математика да могат да измерват напредъка си през цялата година. В началото на учебната 2019 г. инструмент за подпомагане на учениците предлага дейности за оценка и самопозициониране по всички съответни теми (изучаване на език и четене и писане на френски език, организация и управление на данни, числа и изчисления, количества и измервания и програмиране по математика). Въз основа на тези резултати ще се предлагат профилирани дейности за обучение или изграждане на умения у учениците. Благодарение на технологиите за изкуствен интелект предложенията, отправени към учениците, ще бъдат все по-персонализирани и прецизни. Този инструмент може да се използва независимо от учениците, независимо от оборудването или местоположението на употреба,

но и по предложение на учители, в допълнение към работата, изисквана от учениците. Може да позволи редовен мониторинг на обучението от учители.

Не по-малко значимо е и „Създаване на образователна платформа за дигитални ресурси в рамките на проект „Училище – дигитализация - индустрия“ (ENI)”.

Като част от проекта ENI, партньорството с индустриалния свят, насочено към приближаване на училищното образование към автентичните ситуации в сектора, за да се повиши мотивацията на учениците и да ги запознае с професии, от които често са далечни, платформата "Etincel" ще предложи на учениците и учители по дигитални ресурси за професионално и технологично образование. Тези ресурси, които са продуцирани от Националното образование и участниците в сектора (клонове, федерации или компании), използват всички потенциали на дигиталните (анимации, "сериозни игри" и т.н.) и се основават на индустриалните реалности днес. Те позволяват да се удовлетворят много амбиции: да се утвърди техническата и индустриална култура, да се възприемат по по-конкретен и мотивиращ начин уроците, да се подчертае привлекателността на търговията, да се участва в положителна ориентация, да се благоприятства споделена формация между училището и индустриите, да се бори срещу стереотипите, които могат да изключат момичетата от съответните сделки, да развият безплатни ресурси на права за образование, както и за компаниите. Платформата "Etincel", с

първи набор от ресурси, ще бъде отворена за учители в началото на учебната 2018 година.

Мултимедия: приложение на новите технологии в обучението

В България от две десетилетия активно се използват системи за оценяване на степента на подходящото, достатъчното и практическа приложимост на преподаваното съдържание от гледна точка на обучаемите. Това важи в пълна сила за използването на дигитални ресурси и други основни средства на медийната грамотност. Те са подробно описани от проф. Д.Данов (Педагогика на ефективната комуникация, Медийната грамотност-преосмисляне на опита и „С поглед към образованието на бъдещето). Това тук илюстрирам с въпросници, попълвани от обучаеми-родители, участвали в курсове по медийно образование.

Получените резултати ни дават изключителната възможност да стигнем много по в дълбочина на отношението на преките участници в медийното образование по посока изграждане на медийна грамотност чрез анализ на техните мнения за представения процес. Ето защо съм благодарен на проф. Д. Данов за предоставените напътствия по отношение на проучването.

1. До каква степен отговори курсът на Вашите очаквания?

Напълно успя - 45	Успя в много висока степен - 55	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
-------------------	---------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2. До каква степен курсът успя да постигне поставените цели (2.1- 2.10):

2.1. Разбиране на комуникацията като основен елемент на процеса на обучение?

Напълно успя - 39	Успя в много висока степен - 44	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
-------------------	---------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.2. Познание на същността и взаимовръзките между **комуникация, познание и обучение?**

Напълно успя - 50	Успя в много висока степен - 25	Успя до някъде - 12	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
-------------------	---------------------------------	---------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.3. Яснота за същността и значението на **разширената учебна среда?**

Напълно успя - 20	Успя в много висока степен - 13	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
-------------------	---------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.4. Яснота относно същността на **традиционното и интерактивното обучение?**

Напълно успя - 60	Успя в много висока степен - 55	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
-------------------	---------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.5. Разбиране на принципа на **обратната връзка** като инструмент за комуникация и обучение?

Напълно успя - 39	Успя в много висока степен - 24	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
-------------------	---------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.6. Използване на **възможностите и елементите на разширената учебна среда?**

Напълно успя - 9	Успя в много висока степен - 4	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
------------------	--------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.7. Използване на **новите технологии в обучението?**

Напълно успя - 60	Успя в много висока степен - 45	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
-------------------	---------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.8. Създаване на **въздействащи интерактивни презентации?**

Напълно успя - 59	Успя в много висока степен - 38	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.9. Желание за **учене и преподаване?**

Напълно успя - 49	Успя в много висока степен - 38	Успя до някъде - 10	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	---------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

2.10 Желание за **използване на мултимедията в обучението?**

Напълно успя - 50	Успя в много висока степен - 41	Успя до някъде - 12	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	---------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

3. **До каква степен курсът съответстваше на Вашето ниво на образование?**

Напълно успя - 25	Успя в много висока степен - 44	Успя до някъде - 12	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	---------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5. **Как оценявате отделните модули, изграждащи съдържанието на курса?**

5.1 Представяне на съдържанието на курса: теми, методи, очаквания и нагласи на студентите?

Напълно успя - 50	Успя в много висока степен - 51	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.2. Обучение и комуникация?

Напълно успя - 61	Успя в много висока степен - 29	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.3 Елементи на познанието?

Напълно успя - 17	Успя в много висока степен - 25	Успя до някъде - 18	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	---------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.4 Учебна и разширена учебна среда. Възможностите на новите технологии за обучение?

Напълно успя - 64	Успя в много висока степен - 34	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.5 Стиллове на учене и ролята им за учебния процес?

Напълно успя - 29	Успя в много висока степен - 24	Успя до някъде - 20	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	---------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.6 Стиллове на общуване и ролята им при обучението?

Напълно успя - 39	Успя в много висока степен - 34	Успя до някъде - 30	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	---------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.7 Обучение с мултимедия?

Напълно успя - 69	Успя в много висока степен - 34	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя) - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	-----------------------	-------------------------

5.8 Използване на звукови файлове при обучението?

Напълно успя - 8	Успя в много висока степен - 5	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
---------------------	--------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.9 Обучение с видео?

Напълно успя - 29	Успя в много висока степен - 34	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.10 Съставяне на електронни задания?

Напълно успя - 40	Успя в много висока степен - 37	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

5.11 Съставяне на контролен работен план на обучителен модул?

Напълно успя - 30	Успя в много висока степен - 31	Успя до някъде - 0	Не мога да преценя - 0	По-скоро не успя - 0	Категорично не успя - 0
----------------------	------------------------------------	--------------------	------------------------	----------------------	-------------------------

Л. Ангелова и Б. Ангелов се спират подробно на едно проучване в Германия (Байер, 2016) – при деца от начален етап на образование, резултатите от което дават интересна информация, доказваща как компютърните игри се оказват най-търсени и интересни. Според тях за цел се поставя детерминирането на във връзката с актуалните медии. По този начин ще се разкрият понятия, които се отнасят до "критично потребление на медии", от една страна, или критична "медийна компетентност", от друга.

Авторите считат, че в този контекст се намират онези „компенсаторните концепции“, които ние свързваме с практическите аспекти на медийната педагогика. Тук очевидно е водещ интереса за получаване на информация и предаване на знания и умения с методи, които да позволят на децата и учениците да компенсират или преодолеят възможни липса или недостатъци при използването ѝ.

Таблица № 8. Очакванията на родителите относно подпомагането от страна на социалните мрежи

За Т. Байер медийното образование е теоретичен и практически дискурс за медийната култура. Не е случайно, че през учебната 2020 г. като инструмент за подпомагане на учениците в редица страни от ЕС се предлагат дейности за оценка и самопозициониране по всички съответни теми (изучаване на език

и четене и писане на съответния език, организация и управление на данни, числа и изчисления, количества и измервания и програмиране по математика). Въз основа на тези резултати се предлагат профилирани дейности за обучение или изграждане на умения у учениците. Благодарение на технологиите за изкуствен интелект в условията на пандемията **COVID 19**, предложенията, отправени към учениците, са все по-персонализирани и прецизни. Този инструмент се използва независимо от учениците, независимо от оборудването или местоположението на употреба, но и по предложение на учители, в допълнение към работата, изисквана от учениците. Може да позволи редовен мониторинг на обучението от учители.

Медийната грамотност, освен чрез медийното образование, присъства и като важна част от гражданското образование. Ето защо е необходимо и тя е обект на целенасочени и системни изследвания от страна на образователни институции, педагози, учители и родители. Така се виждат и съществените прилики, установени при анализирането на същността на медийната грамотност не само при децата и учениците, но и при педагози, родители и учители. Анкетата, която използвахме при родителите, е обвързана с комуникацията като част от феномена социализация и ролята, която медиите заемат в рамките на този процес за формирането на медийната грамотност. Тук бихме споменали курсовете, предлагани в системата на средното училище, както и опита на СУ-специалност МПХК, курсовете

предлагани в ФЖМК и ФКНФ. Нещо повече, преди 2-3 години МОН издаде нова наредба, в която редица дисциплини, пряко свързани с развитието на медийната грамотност, станаха задължителни за всички студенти – педагози и/или с учителски профил: ИКТ, Информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда, Дигитални технологии в образованието и т.н. Следователно е необходим нов прочит по отношение на медийната грамотност.

Децата и учениците заангажирани в комуникативната, медийната, дигиталната и информационната грамотност трябва:

1. да могат и да показват възможностите и предимствата, които са налице при действията на медиите и дигиталните технологии при различните модалности при развитието на децата и учениците, при овладяване на моралните и етични ценности, за което трябва да има специфична работа за допълнителна грамотност;

2. масовите комуникации предизвикват, но и трябва да поддържат интерес към медиите и социалните мрежи, като активизират дебата относно необходимостта от тях по отношение груповите общности;

3. да активизират и стимулират позитивното отношение към медийната, дигиталната и информационната грамотност и доколкото децата и учениците имат достъп до масовите комуникации, медии, информация и познание като се отчитат възможните диференциации в отделните социални групи;

4. да разпознават компонентите на медийната грамотност от децата и учениците по отношение възможностите за общуване в социалните мрежи;

5. да се стимулират децата и учениците по отношение на медийна и информационна грамотност за засилване контактите и участието с образователна система и институции в по глобален аспект;

6. да се развиват онези компоненти на медийната, дигиталната и информационната грамотност чрез медиите, подпомагачи информационно-комуникационните технологии;

Ето защо издигаме тезата, че нараства значението на ясна методологическа обосновка на медийната грамотност като концептуално виждане, която според Парижката декларация за медийната и информационната грамотност в дигитална среда „включва всички технически, познавателни, социални, граждански и творчески умения, които ни позволят да имаме достъп и критично разбиране както за традиционните, така и за новите видове медии, и да си взаимодействаме с тях.

Медийното образование се основава на набор от фундаментални принципи:

1. Медиите конструират реалността. Медийните продукции са продукт на решения, избор, интерес, финансови, технически и човешки непредвидени обстоятелства. Следователно, реконструкцията на медийно съдържание прави

възможно актуализирането на използваните процеси и поглед критично към съдържанието, представено като автентично. Представителствата, текущите дела, групите и колективните проблеми засягат нашите възприятия, нашите нагласи и нашето възприемане на реалността.

2. Потребителите договарят значението на медийните продукции с продуцентите. Там значението на медийно съобщение никога не е предписано, затворено; то излиза от срещата между автор, който кодира съобщение чрез средство за комуникация, и читател, който декодира този текст според неговите ценности, неговите мрежи за анализ и неговото пътуване.

3. Медиите предават ценности и идеологии. Те представят визии за света, предлагат морални модели и маркира нормалното/ненормалното, „справедливото/несправедливото, желателното/ нежелателно. Това е артикулирано по-специално в представянето на отношенията между половете на екрана; представяне на женственост, мъжественост, сексуалност, както и адекватно поведение.

4. Медиите имат бизнес последици. Те са част от индустрията за развлечение, реклама, маркетинг и продажби; създаденото съдържание е резултат от бизнес съображения.

5. Медийното съдържание има социални и политически последици. Те влияят на изборните процеси, начините, по които

разбираме и осмисляме сложни въпроси и ролите и отговорностите на различните участници.

6. Ефектите, произведени от медийните съобщения върху техните получатели, са също толкова важни за съдържанието, което предават, колкото и форматите, които използват. По този начин, информацията ще бъде получена по различен начин и ще има различно въздействие в зависимост от това дали е излъчена по телевизията, или написана на хартия.

7. Всяка медия има своя собствена естетическа форма, която може да оцени себе си. Фотографията, киното, видеоигрите са едновременно средства за комуникация и изразяване с естетически и артистични качества.

Според Landry & Letellier, има шест категории умения обикновено насочени към медийното образование, т.е. медийното образование активира педагогически подходи, които насърчават обучаемите към съответно отношение към медиите.

1. Да може да работи с компютър, с интернет и различни програми.

Ниво на компетентност/умение на използване на медийните технологии.

2. Да можем да търсим информация, да я оценим, обработим и използваме.

Информационни умения.

3. Да можем да се изразяваме с помощта на медийните и електронни инструменти.

Експресивни и артистични умения.

4. Да знаем как да се държим етично и отговорно в дигиталните мрежи.

Поведенчески компетентности / умения

5. Да можем да гледаме критично на медийната информация и публикации.

Оценъчни и естетични умения.

6. Да можем да самооценяваме ценностите и начина по който получаваме и третираме информацията.

Умение за самонаблюдение.

Тези основни аргумента, оправдаващи насърчаването на образованието за медии, както е описано по-горе, могат да бъдат идентифицирани в няколко целеви групи: деца/непълнолетни, юноши, родители, обществеността, възрастни хора, хора с увреждания, езикови малцинства, хора в неравностойно социално и икономическо положение, потребители медии, потребители и др. От получените резултати се вижда, че съществува ясна тенденция да се дава предимство на деца/непълнолетни (и родители, в поради връзката им с децата). Основните цели за защита и овластяване към тази тенденция понякога могат да се включат и тийнейджъри. Съответните стратегии дават възможност да се съсредоточим върху формалното,

неформалното (напр. у дома) и неформалното образование (напр. чрез кампании за осведомяване извън училище и дома). Когато мерките за насърчаване на медийната грамотност са насочени към други групи, стратегиите често са различни.

Заклучение: изводи и препоръки

Родителите редовно са предизвиквани от държавните и образователни институции, дори укорявани от медиите, защото не изпълняват ролята си на настойници на децата си в медиите. Въпреки това, в дигитална среда, която се насочва към децата все по-рано и която позволява силна индивидуализация на медийното потребление, тяхната роля става все по-трудна. Обемът на рисковото съдържание, идентифицирано като такова от публичните органи и операторите, непрекъснато расте, а достъпът до него се улеснява от все по-близката близост на аудиовизуално и цифрово оборудване (мобилни телефони, преносими игри, mp3, компютри). През последните двадесет години медиите придобиха ключова роля в социализацията и образованието на детско-юношеска възраст поради интензивното им използване и мястото, което заемат в изграждането на социалната им идентичност. През същия период публичните власти трансформираха модалностите на регулиране на медийните пространства: от пряка роля на държавата, която до 70-те години на миналия век беше придружена от цензура на съдържанието, станахме свидетели на признаване на свободата на комуникацията и повишена саморегулация. Следователно новите форми на регулиране водят

до двойна приватизация на контрола върху съдържанието: нагоре по веригата, което накара операторите да бъдат отговорни, надолу по веригата от тази на родителите. В основата на тези нови системи, класификациите са насърчавани от френските и европейските публични органи като инструмент. Те биха могли да сведат до следното:

1. Необходимо е да има правила за употреба, които училищата да спазват.

2. Образователните институции трябва да предложат адекватна учебна среда, високи образователни стандарти и учебни програми при реализацията на работата по посока медийната грамотност. Това е пряко свързано с подготовката на обучители, които да осъществят обучението в тази сфера, но тя би трябвало да се осъществи колаборация с други институции.

3. Търсене на креативност у учениците си при използване на дигиталните технологии в процеса на обучение.

4. Разнообразяването на учебния процес, като дори и собствените устройства на децата и учениците трябва творчески да съдействат те да се включат в учебни дейности, като и да развият медийна им грамотност.

Ето защо нараства значението за насърчаването защитата на децата, младите хора и човешкото достойнство в медиите и подкрепата за създаване на подходяща медийна среда чрез която да се задоволяват социалните, образователните и

културните потребности на децата, учениците и гражданите. Всичко това трябва да улесни разпространението на добри практики и развитието референтни инициативи.

Тук трябва да акцентираме още веднъж на следните констатации, които допълват изводите:

1. Разбирането на спецификата на социализацията от медиите или възможността за тяхното регулиране изисква първо да се вземе предвид тяхната двойна природа: културна и индустриална.
2. Под натиска на публичните власти и общественото мнение индустрията признава, че медийното съдържание може да представлява риск за непълнолетните в зависимост от тяхната възраст.
3. Класификациите, предлагани на родителите, имат за цел да им помогнат да избегнат поемането на рискове за децата си.
4. Инструментите за класификация са въведени, за да спрат притесненията и да помогнат на родителите да насочват практиките на децата си. Европейският съюз иска да превърне тези системи в основен лост за регулиране на медиите.
5. Родителите са наясно с медийните рискове на високо ниво, докато оборудват с дигитални средства своите деца, тъй като те също очакват много от медиите.

6. Ефективността на при изграждането на медийната грамотност зависи от нивото на регулиране на медиите и уместността на инструментите, предоставени на родителите, като например класификации на съдържанието. Това зависи и от ограниченията, които трябва да бъдат поставени на медиите, медийното посредничество и значението на обучението на младите хора чрез извънкласни и извън медийни дейности.
7. Позиционирането на децата и учениците е анализирано по две основни линии: това на поведението им пред визуалните медийни средства и това на връзката им със съдържание на насилие. Анализът ще може да бъде задълбочен тук, благодарение на конкретните въпроси, свързани с отношението им към предаванията с насилие и последствията, които се приписват на гледането на това медийно съдържание и програми, както и чрез групови интервюта.
8. Отношението на децата и учениците към медиите и към медийните забрани не е хомогенно. Връзката със съдържанието варира значително в зависимост от пола, но и според социалния произход. То също така се променя в зависимост от училищния контекст, който има тенденция да засилва чертите на популярната култура в училищата, за всички деца и ученици.

НАУЧНИ ПРИНОСИ

На теоретично равнище: анализирана е връзката „медии – образование“ , която обикновено се разглежда в определен контекст като едно от най-съществените и използвани видове социално общуване при децата и учениците. Така дефинирахме дигиталната и медийна грамотност като подход и процес, който се отнася към целите на медийното образование.

На изследователско равнище: измерена е относителната ефективност на разнообразно посредничество или методите за изграждането на медийната грамотност при децата и учениците. Данните от проучването дават възможност да се разберат условията, при които е възможно образованието на децата и учениците, в детско-юношеска възраст с медиите. Така се измери полезността на системите за оценка и необходимостта да се оценят шансовете на децата и учениците да се натъкнат на рисково съдържание.

На практическо равнище: разгледани са практическите аспекти на медийната грамотност насочена към децата, учениците и конкретни социални групи. Експлоративното проучване при децата, учениците, учителите и родителите съобразно данните се представят като субекти на медийното образование.

ПУБЛИКАЦИИ свързани с настоящия труд:

- Рачев, Ж.*, ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ, Живко Рачев, докторант, СУ „ Св. Климент Охридски”, Факултет по науки за образованието и изкуствата, В: Детска градина, бр.3/2021 г. ISSN 2535-0706.
- Рачев, Ж.*, ПЕДАГОГИЧЕСКО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ-СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ, Живко Рачев, докторант, СУ „ Св. Климент Охридски”, Факултет по науки за образованието и изкуствата, В: Предучилищно & училищно образование, бр.3/2021 г. ISSN 2535-0692.
- Рачев, Ж.*, ИНТЕРАКТИВНА ОБРАЗОВАТЕЛНА ПАРАДИГМА И МЕДИИ, В:Квалификация и добри педагогически практики – трета част, Сборник с доклади на педагогически специалисти и докторанти,2020, ISBN 978-854-92368-4-2, с.159-166.
- Рачев, Ж.*, КОМПЮТЪРЪТ ОТДАВНА НЕ Е ЛУКС Teaching through Media Literacy: двудневна веб-базирана конференция и практическа работилница, по проект на Асоциацията за кариерно развитие и обучение, Пловдив, спонсориран от Посолството на САЩ в София. 24-25.11.2020.
- Рачев, Ж.*, МЕДИЙНАТА ГРАМОТНОСТ – НОРМАТИВНОСТ И ОБРАЗОВАНИЕ, В: Предучилищно & училищно образование, бр.3/2022 г. ISSN 2535-0692.
- Рачев, Ж.* АСПЕКТИ НА МЕДИЙНАТА ГРАМОТНОСТ ВЪВ ФРЕНСКАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СИСТЕМА, В: ТЕОРЕТИЧНИ АСПЕКТИ И ПРИЛОЖНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ОБЛАСТТА НА МЕДИЙНАТА ПЕДАГОГИКА, съставител Данаил Данов, изд. СУ, София, 2020.
- Рачев, Ж.* ДИГИТАЛНАТА ГРАМОТНОСТ КАТО СРЕДСТВО ЗА РЕШАВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОБЛЕМИ ВЪВ ФРАНЦИЯ, В ТЕОРЕТИЧНИ АСПЕКТИ И ПРИЛОЖНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ОБЛАСТТА НА МЕДИЙНАТА ПЕДАГОГИКА, съставител Данаил Данов, изд. СУ, София, 2020.
- Rachev, Z.*, Social Isolation - a Prerequisite for Forced and Intensive Development of Media Literacy and Digital Education of Society , In: Postmodernism Problems, Issue ,Vol 11 No 1 (2021):
- Rachev, Z.*, "Digitalization and education in the conditions of KOVID-19: creation, application and distribution of electronic resources for pedagogical interaction and training", web binary, April 7-8, 2021.
- Рачев, Ж.*, МЕДИЙНАТА ГРАМОТНОСТ - ВЪВ ВИЖДАНИЯТА НА УЧИТЕЛИ И РОДИТЕЛИ, В: Предучилищно & училищно образование, бр.4/2022 г. ISSN 2535-0692